

Profiler inom Linköpings kommunala grundskolor

Förslag till beslut

1. Redovisningen gällande profiler inom Linköpings kommunala grundskolor godkänns.
2. Skolchefen ges i uppdrag att revidera riktlinjerna för start av profiler inom grundskolans högstadium.

Ärende

Skolchefen gavs på barn- och ungdomsnämndens sammanträde 12 december 2018 i uppdrag att ge förslag till organisation för att erbjuda fler breda profiler i grundskolan både inom idrott och praktiskt estetiska ämnen, undersöka hur dagens specialidrottsprofiler kan konverteras till bredare idrottsprofiler, samt ge förslag om, hur och i vilken omfattning antagningsprov ska användas för urval till en profil.

Utbildningskontoret har utrett uppdragen och föreslår att riktlinjerna revideras för start av nya profiler inom praktiskt estetiska ämnen i högstadiet.

Utredningsarbetet har genomförts i dialog med områdeschefer och rektorer i grundskolan. Dialog har också förts med kultur- och fritidsförvaltningen och kommunens juridikgrupp.

Beslutsunderlag:

Profiler inom Linköpings kommunala grundskolor - rev 190924.docx

Bilaga 1 Synpunkter från rektorer.docx

Bilaga 2 Kompletterande text kring selektering.docx

Bilaga 3 Ytterligare undervisningstid.docx

Bakgrund

Skolchefen fick vid sammanträdet i februari 2018 i uppdrag av barn- och ungdomsnämnden att till juni 2018 återkomma till barn- och ungdomsnämnden med ett förslag till beslut om placeringsprinciper till förskoleklass och grundskola med relativ närhet som utgångspunkt. I uppdraget ingick även att belysa strategiska överväganden gällande profilskolor.

Barn- och ungdomsnämnden tog i maj 2018 beslut om placeringsprinciper och gav samtidigt skolchefen i uppdrag att på barn- och ungdomsnämndens sammanträde i november 2018 återkomma med redovisning och eventuella förslag till beslut gällande utvecklingen av profiler och dess antagningsförfarande.

Vid sammanträdet i november 2018 gavs skolchefen i uppdrag att formulera ett uppdrag till fortsatt arbete där inriktningen ska vara att behålla, utveckla och bredda profilerna så att specialidrotter kan ingå som en del i en profil. En breddning kan även omfatta profiler inom praktiskt estetiska ämnen såsom musik. Även antagningsförfarandet skulle belysas.

Uppdrag till skolchefen

- a. ge förslag till organisation för att erbjuda fler breda profiler i grundskolan både inom idrott och praktiskt estetiska ämnen,
- b. undersöka hur dagens specialidrottsprofiler kan konverteras till bredare idrottsprofiler,
- c. ge förslag om, hur och i vilken omfattning antagningsprov ska användas för urval till en profil.

Att beakta i utredningsarbetet

Konsekvenser av förändrad nationell timplan från läsåret 2019/20

Från och med höstterminen 2019 får eleverna i grundskolan ytterligare 105 timmar garanterad undervisningstid i matematik i högstadiet. Även i idrott och hälsa blir det mer garanterad undervisningstid: ytterligare 100 timmar som fördelas mellan mellanstadiet och högstadiet, 20 timmar är förlagda till årskurs 6 och 80 timmar till årskurs 7-9. Undervisningstiden i elevens val kommer att minska med 205 timmar till totalt 177 timmar i årskurs 1-9.

Elevens val används i dagsläget i olika omfattning till profiltid. Konsekvensen av detta är att den tid från elevens val som idag används till profiltid blir kraftigt decimerad.

Justering av kommunal timplan

I den nationella timplanen finns timmar för elevens val i årskurs 1-9. I den, av barn- och ungdomsnämnden, beslutade kommunala timplanen är tid för elevens

val förlagd till mellan- och högstadiet. Det finns möjlighet för nämnden att förlägga all tid för elevens val (177 timmar) till högstadiet. Det skulle innebära att denna tid skulle kunna användas för profiler på högstadiet. Detta medför att alla elever på högstadiet får mer tid till elevens val även om skolan inte erbjuder profiler. Ytterligare en konsekvens blir att elever på mellanstadiet inte erbjuds elevens val överhuvudtaget.

Rektorerna på har getts möjlighet att ge synpunkter på att flytta tid för elevens val till åk 7-9. Rektorer på högstadieskolor har svarat och de ser både för- och nackdelar men att nackdelarna överväger. Den främsta anledningen är att det blir långa skoldagar för eleverna. De rektorer från mellanstadieskolor som har svarat är till övervägande del positiva till att flytta tid för elevens val till högstadiet. Det menar att det är svårt och kostsamt att erbjuda fördjupning/breddning inom elevens val på en F-6 skola.

Generellt sett drar Utbildningskontoret slutsatsen att man på mellanstadiet har fokus på de ämnen som är behörighetsgivande till nationellt program på gymnasieskolan. Att utöka tiden på högstadiet kan innebära konsekvenser för den upphandlade skolskjutsen.

Delegation av elevens val

Barn- och ungdomsnämnden har delegerat beslut om erbjudande av ett allsidigt urval av ämnen för elevens val till rektor. Om nämnden önskar styra de olika skolornas erbjudande om ämnen för elevens val behöver delegationen återkallas. Nämnden ansvarar då för att respektive skola erbjuder ett allsidigt urval av ämnen för elevens val.

Utbildningskontoret har kontaktat samverkanskommunerna för att utreda hur dessa använder elevens val i timplanen. Kontakterna har inte gett en ensidig bild utan samverkanskommunerna använder tiden för elevens val på olika sätt och fördelningen mellan stadierna ser olika ut i olika kommuner.

Synpunkter från rektorer att flytta tid för elevens val från mellanstadiet till högstadiet

Fyra högstadieskolor har svarat på en enkät och de ser både för och nackdelar men att nackdelarna överväger. Främsta anledningen är att det blir långa skoldagar för eleverna.

Tio mellanstadieskolor har svarat på enkäten och är till övervägande del positiva till att flytta tid för elevens val till högstadiet. Det menar att det är svårt och kostsamt att erbjuda fördjupning/breddning av ämnen inom elevens val på en F-6 skola. Man önskar att fokus läggs på kärnämnen på mellanstadiet.

Användning av skolans val till profiler

Enligt skolförordningen gäller följande:

9 kap. 9 § I timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen.

Rektorn beslutar om hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

Detta innebär att huvudmannen (barn- och ungdomsnämnden), skolchef eller områdeschef inte kan ta beslut om att tid till en profil ska tas från skolans val för att anordna en profilutbildning. Detta är ett beslut som tas av skolans rektor. Utbildningskontoret har varit i kontakt med Skolverket med frågan om skolans val kan användas för en grupp elever på en skola. Skolverket har utrett frågan och meddelat att skolans val kan användas för en grupp elever på en skola. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen per stadium för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Det är däremot inte tillåtet att minska antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik.

Eftersom skolans val är ett rektorsbeslut enligt skolförordningen, kan inte barn- och ungdomsnämnden fatta beslut om innehåll och omfattning om skolans val.

Ytterligare undervisningstid

Huvudmannen får besluta om ytterligare undervisningstid utöver den garanterade undervisningstiden. Flera skolor har till dags datum tagit beslut om ytterligare undervisningstid för att ge utrymme för profiler. Ytterligare undervisningstid är ett huvudmannabeslut enligt skolförordningen 9 kap. 3 §. Nämnden kan välja att besluta om ytterligare undervisningstid som kan användas till profiler. Nämnden kan också delegera detta till rektor.

Linköpings kommuns juridikenhet framför följande synpunkter gällande likställighet enligt kommunallagen och skollagen, se bilaga 3.

Antagning till profiler

Enligt skolförordningen gäller följande:

9 kap. 25 § En huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd får från och med årskurs 7 använda färdighetsprov som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp,
2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser, och
3. villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp.

9 kap. 27 § När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

Linköpings kommunala skolor använder färdighetsprov då det är fler sökande än antal platser till de profiler som finns.

Tidsanvändning och kostnader innevarande läsår

Utbildningskontoret har sammanställt en uppföljning av skolornas tidsanvändning och kostnader för genomförandet av färdighetsprov inför läsåret 2019/20.

	Antal elever som kallades	Antal genomförda färdighetsprov	Personal-timmar som använts	Andel under skoltid	Andel utanför skoltid	När – utanför skoltid	Kostnader
Arenaskolan	350	325	200	50 %	50 %	Eftermiddag kväll och helg	30 000
Berzeliuskolan	260	250	250	0 %	100 %	Eftermiddag, helg	100 000
Ekholmsskolan	65	60	40	20 %	80 %	Eftermiddag, kväll	9 000
Folkungaskolan Dans	125	110	60	100 %	0 %		25 000
Folkungaskolan Musik	41	30	48	100 %	0 %		20 000
Ånestadsskolan	20	18	10	50 %	50 %	Eftermiddag	7 500
Summa	861	793	608				191 500

Flera rektorer föreslår att Utbildningskontoret behöver se över möjligheten att ha en central funktion för samplanering och kallelse till färdighetsprov för att undvika krockar. Berzeliuskolan, som genomfört det största antalet färdighetsprov, anser att skolan haft en orimligt stor kostnad och arbetsbelastning för personalen som bedömt testerna. Skolan anser att antalet elever som ska testas behöver bli färre till kommande år, alternativt behöver man göra avkall på färdighetsprovets kvalitet.

Synpunkter från rektorer

Rektorer i årskurs 4-9 har på en nätverksträff givits möjlighet att lämna synpunkter på processen med färdighetsprov utifrån olika perspektiv. Rektorerna i årskurs 7-9 fick även möjlighet att skriftligt lämna synpunkter. De synpunkter som framkommit finns i bilaga 1.

Tillgång till ändamålsenliga lokaler för fler profiler

Kontoret har ställt enkätfrågor till rektorerna men inte fått några tydliga indikatorer från dem när det gäller tillgång till lokaler för fler profiler inom idrott.

I dagsläget och med nuvarande förläggning av idrottslektioner i en idrottshall kommer flera av kommunens högstadieskolor få svårighet att rymma

undervisningen i befintliga idrottshallar. Fler och bredare idrottsprofiler innebär att det krävs ytterligare lokaler där undervisningen kan bedrivas. Ett alternativ till att bygga fler idrottshallar är att skolorna förlägger lektionerna på annan plats än idag. Skolorna behöver sannolikt i högre grad förlägga undervisningen utomhus och/eller i andra lokaler än den ordinarie idrottshallen. Detta kan medföra kostnader för lokaler utanför skolan ex för hyra av lokal, simhallen, danslokaler mm.

Linköpings kommuns idrottspolitiska program

Kommunfullmäktige i Linköping antog våren 2018 ett idrottspolitiskt program, *Aktiv hela livet*.

I programmet presenteras fem olika fokusområden. Ett av dessa är ”En aktiv skola/förskola”. Där framgår:

- Arbeta för mer idrott, rörelse och rörelseförståelse under och i anslutning till skoldagen.
- Erbjuder en varierad, jämställd och inkluderande undervisning i ämnet idrott och hälsa.
- Tillhandahålla trygga, säkra och inspirerande skolgårdar som inbjuder till fysisk aktivitet.
- Skapa samarbeten mellan skola, föreningsliv och fritidsverksamhet.
- Skapa möjligheter för att kunna kombinera studier med satsningar på idrott på både grundskole- och, gymnasienivå.

I programmet framgår följande: ”Utifrån ett idrottsperspektiv handlar det om att, istället för att begränsa verksamheten genom tidig specialisering och tidig selektering, skapa kompetens genom att lägga en bred grund som inte bara skapar möjligheter till goda prestationer utan också förutsättningar till ett livslångt idrottande. För att behålla så många som möjligt inom idrotten är det också viktigt att beakta den relativa ålderseffekten, det vill säga att ta hänsyn till olika individers biologiska utveckling och fysiska egenskaper som kan skilja sig åt mellan de som är födda tidigt respektive sent på året” (sid 6).

Utbildningskontoret har undersökt hur stor andel av eleverna i idrotts- och dansprofiler i årskurs 7-9 som är födda årets sex första månader.

Läsåret 2019/20	Födda första halvåret	Födda andra halvåret
Fördelning alla elever åk 7-9	53 %	47 %
Går profil i åk 7-9	60 %	40 %

Om endast idrottsprofilerna räknas är andelen födda första halvåret något högre.

Arbetet med att implementera Aktiv hela livet kommer att resultera i specifika och konkretiserade handlingsplaner som istället för nämndspecifika blir aktivitetsspecifika. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för framtagandet av handlingsplaner i samråd med berörda nämnder.

Forskning som redovisats till nämnd av kommunens idrottsutvecklingschef

Idrottsutvecklingschefen har redovisat om ett paradigmskifte i synen på ungdomsidrott. För att skapa bra förutsättningar att vara aktiv hela livet betonar allt fler forskningsrapporter på vikten av rörelseförståelse (på engelska ”Physical Literacy”). Enligt idrottsutvecklingschefen innebär detta bl.a.

- Behålla så många som möjligt, så länge som möjligt
- Sen selektering och rangordning gärna efter 15 års ålder
- Möjliggöra multiidrottande långt upp i tonåren
- En utvecklingstrappa – breda idrottsprofiler i grundskolan

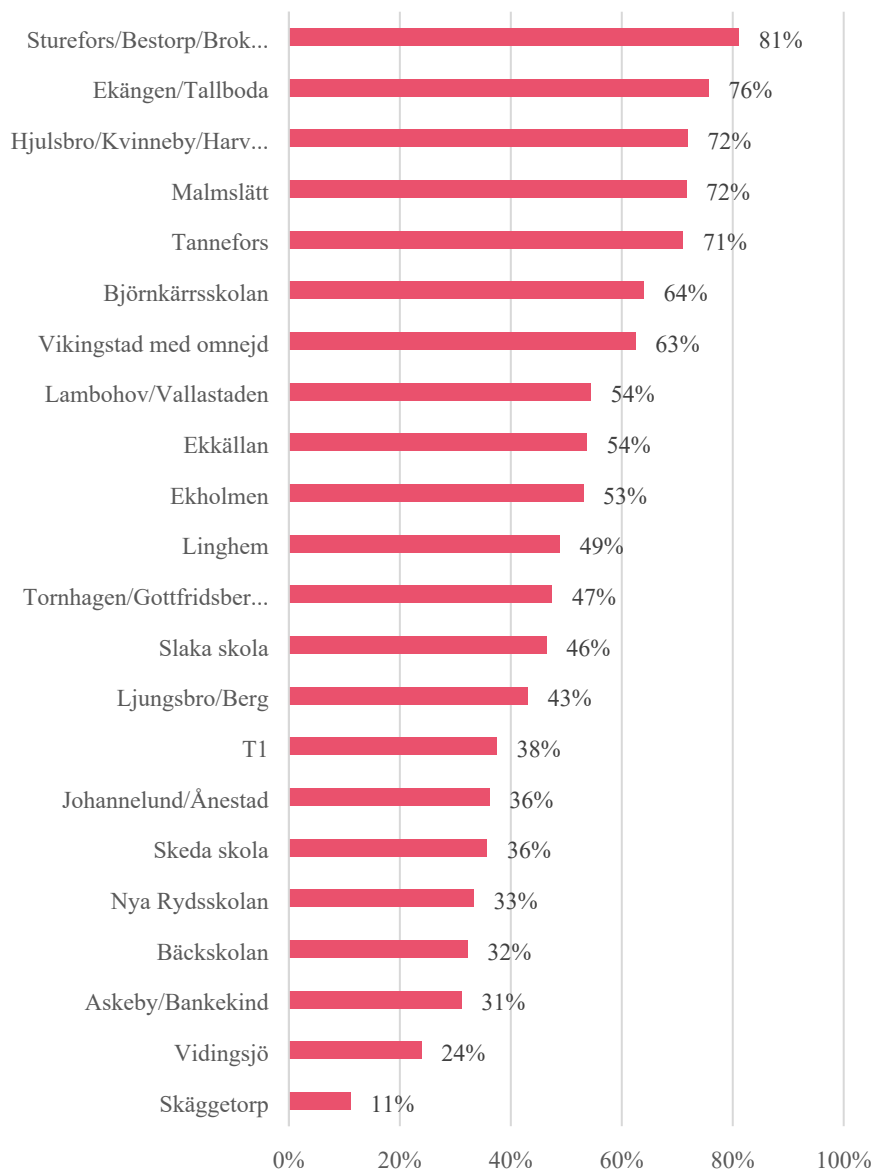
Se bilaga 2, kompletterande text kring selektering.

Möjligheten till ökad integration av elever från olika bostadsområden i Linköping

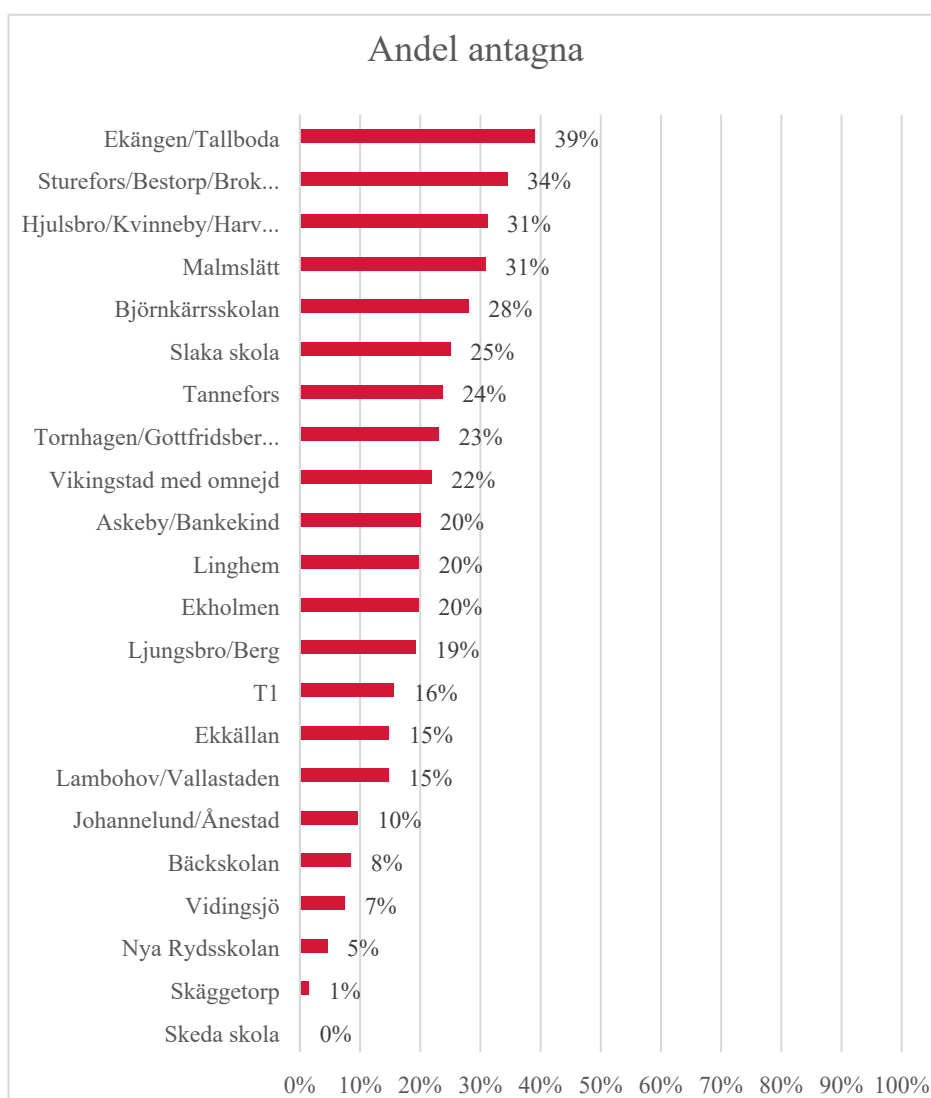
I önskemål om skola inför läsåret 2019/20 har ett stort antal elever sökt profiler/spetsutbildning. Totalt har 770 elever gjort haft profil/spets som något av sina önskemål. Detta innebär 1 100 önskemål om profiler och/eller spetsutbildningar. Sammanlagt finns 384 platser till profil/spetsutbildning. En stor grupp elever som ansökt kommer därför inte att kunna erbjudas plats på en profil/spetsutbildning.

I Linköping finns bostadsområden som betecknas som socialt utsatta områden. Utbildningskontoret har tagit fram statistik gällande andelen elever från de olika bostadsområdena som söker en profil. Statistiken är hämtad från de önskemål som gjorts inför läsåret 2019/20.

Andel sökande

Bilden visar en stor spridning. Elever boende i Skäggetorp har minst andel elever som söker en profil medan elever boende i Sturefors/Sätra/Brokind har högst andel sökande till en profil. Intresset för att gå en profil är högt i flera av kommunens ytterområden. Elever i de socialt utsatta områdena söker i betydligt mindre utsträckning en profil.

Resultatet av årets skolval till årskurs 7 visar en liknande bild som sökbilden.

Undvika att profiler uppmuntrar stereotypa genusmönster

Tabellen nedan visar uppdelning på pojkar och flickor för de elever som ska börja en profil i årskurs 7 höstterminen 2019. Totalt sett är det en jämn könsfördelning men med stora variationer mellan de olika profilerna.

Dansprofilerna har enbart flickor som är antagna. Den jämnaste könsfördelningen är på Arenaskolans fotbollsprofil. Det är tydligt att vissa av de nuvarande profilerna är starkt könsbundna.

Skolorna arbetar olika med organisation och grupperingar. På några skolor är eleverna blandade i övriga ämnen och på några skolor läser profilklassen den största delen av utbildningen i profilklassen.

	Andel flickor	Andel pojkar
Arenaskolan Dans	100 %	0 %
Arenaskolan Konståkning	100 %	0 %
Arenaskolan Tennis	100 %	0 %
Folkungaskolan Dans	100 %	0 %
Ånestadsskolan Handboll	9 %	91 %
Arenaskolan Ishockey	8 %	92 %
Arenaskolan Simning	83 %	17 %
Arenaskolan Innebandy	30 %	70 %
Folkungaskolan Musik	69 %	31 %
Berzeliussskolan Idrott	38 %	62 %
Ekholmsskolan Fotboll	39 %	61 %
Arenaskolan Fotboll	46 %	54 %
Totalsumma	52 %	48 %

För att undvika stereotypa könsmonster kan en lösning vara att organisera fler allmänna idrottsprofiler där elever får prova olika idrotter och där de finns i undervisningsgrupper med andra elever på skolan. Detta förutsätter att det finns organisatoriska och lokalmässiga förutsättningar.

Nämndens uppdrag till skolchef

Organisation för att erbjuda fler breda profiler i grundskolan både inom idrott och praktiskt estetiska ämnen

Nämnden kan uppmantra rektorer på högstadiet som i dagsläget inte har profiler att inkomma med ansökningar om att starta breda profiler inom något av ämnena idrott och hälsa, bild, musik, slöjd samt hem- och konsumentkunskap. En bred profil innebär att eleverna får prova på olika delar av ett ämne men också möjlighet att fördjupa sig inom ett särskilt innehåll inom ämnet, t.ex. foto inom ämnet bild och vävning inom ämnet slöjd.

Detta kan innebära att fler breda profiler erbjuds på skolorna. De skolor som idag har profiler kan ansöka om att starta ytterligare breda profiler.

När en rektor ansöker om att starta en profil ska även antalet platser anges i ansökan.

Tid till profiler

För att frigöra tid till profiler behöver nämnden antingen ta beslut om att flytta tid för elevens val från mellanstadiet till högstadiet eller besluta om ytterligare undervisningstid.

Att använda elevens val skulle innebära att ca 2 timmar i veckan kan användas till profiltid. Detta innebär dock att elever på mellanstadiet inte får någon tid för elevens val. När det gäller ämnet idrott och hälsa kan skolorna använda den utökade undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa som träder i kraft från höstterminen 2019. Det innebär ca 1 timme per vecka.

Det andra alternativet är att ta beslut om ytterligare undervisningstid för de elever som går en profil. I skollagstiftningen finns ingen begränsning i hur mycket ytterligare undervisning som eleverna kan erbjudas. Kommunens juridiksenhet har utrett frågan och sammanfattningsvis kommit fram till följande:

”Vid en samlad bedömning torde nämnden ha möjlighet att besluta om ytterligare undervisningstid för profilelever. Detta under förutsättningar att de avvägningar som görs inför beslut om resursfördelningen sker på ett transparent och förutsägbart sätt. När nämnden beslutar om ytterligare undervisningstid behöver därför beslut tas om finansiering av sådan undervisningstid. Finansieringen kan antingen ske genom att rektor beslutar om att omfördela medel inom skolan eller genom att nämnden beslutar om extra medel till profilelever.”

Se bilaga 3.

När en skola ansöker om att starta en profil kan rektor använda tid från skolans val eftersom detta är ett rektorsbeslut enligt skolförordningen. Barn- och ungdomsnämnden kan inte fatta beslut om hur respektive skola använder skolans val.

Konvertering av dagens specialidrottsprofiler till bredare idrottsprofiler

En bred profil innebär att eleverna får prova på olika idrotter/områden som ingår i ämnet idrott och hälsa. Det bör finnas möjlighet för eleverna att till del av tid fördjupa sig i en specialidrott. Att konvertera nuvarande specialidrottsprofiler ställer krav på nya samverkansformer med idrottsrörelsen då tiden för specialidrotten minskas. Om en nuvarande specialidrottsprofil ska konverteras behöver rektor inkomma med en ansökan till nämnden om att profil konverteras och hur dialogen ska ske med inblandade parter såsom idrottsföreningar som idag ingår i samverkan med skolan.

Om, hur och i vilken omfattning färdighetsprov ska användas för urval till en profil

Nämnden kan besluta om att färdighetsprov ska användas som urvalskriterium om fler elever ansöker än det finns platser.

Då många elever i dagsläget ansöker till idrottsprofiler bör det anordnas gemensamma färdighetsprov där skolorna samverkar om organisationen för genomförande. Syftet med detta är att minska arbetsbelastningen för lärarna samt minska antalet provtillfällen för eleverna. Färdighetsprovet ska utgå från kursplanen i ämnet idrott och hälsa. En sådan organisation tas fram i dialog mellan utbildningskontoret och berörda skolor. Färdighetsprov bör förläggas utanför ordinarie skoltid.

I beaktande bör tas att färdighetsproven behöver hålla rättssäker kvalitet så att urval kan göras utifrån dem. Flera granskningar har gjorts av Skolinspektionen i frågan. Nämnden behöver säkerställa att proven håller sådan kvalitet genom att årligen följa upp antagningsförfarandet.

Nämnden kan i sin internbudget avsätta en post för kostnader för organisation i samband med färdighetsprovets genomförande.

Utbildningskontoret vill uppmärksamma nämnden på den forskning som presenteras, se bilaga 2. Även kommunens idrottspolitiska program tar upp frågan att tidig särskilja barn och ungdomar inom idrott.

En skola ska inte enbart ta emot elever utifrån ett färdighetsprov. Alla högstadieskolor ska ha platser som fördelas utifrån relativ närhet.

Förslag till beslut

Barn- och ungdomsnämnden föreslås besluta att godkänna redovisningen gällande profiler inom Linköpings kommunala grundskolor.

Barn- och ungdomsnämnden föreslås besluta att revidera riktlinjerna för start av profiler inom grundskolans högstadium.

Kommunala mål

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

I utredningsarbetet har underlag tagits fram och presenterats gällande sökmönster till profiler utifrån genus, elevernas boendeadress samt tid på året eleverna är födda.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Information har givits enligt MBL § 19 den 10 september 2019.

Utbildningskontoret

Utbildningskontoret

Tor Andersson

Christel Horsak

Beslutet skickas till:
Områdeschefer och enhetschefer
grundskola, Rektorer kommunala
skolor, årskurs 7-9